

Bij alle schilderijen staat 'Abstract, Fred Pollack, Acrylverf op doek'.

Liefhebbers van abstracte kunst kunnen hun hart ophalen in Groningen. Op twee locaties in de stad zijn bij elkaar zo'n honderd werken te zien van Fred Pollack (1943-2022). Hij bracht een groot deel van zijn leven door in het nabijgelegen Garnwerd. Het is voor het eerst dat hij in Groningen solo-exposities heeft.

TEKST DIRK VAN GINKEL

Fred Pollack heeft tijdens zijn leven niet heel veel geëxposeerd. In Overijssel en Friesland is zijn werk weliswaar met enige regelmaat te zien geweest, vooral in Museum Belvédère in Heerenveen, maar in Groningen niet of nauwelijks.

Kunsthandel en Lijstenmakerij Ongering en de Synagoge Groningen maken dat gemis nu goed. Gemis, want het werk van Pollack getuigt van verrassend veel eigenzinnigheid. In de afzondering van Garnwerd heeft hij zichzelf jarenlang tot het uiterste uitgedaagd om zijn eigen stem te vinden. Het heeft geleid tot een groot en herkenbaar oeuvre van titelloze werken dat de kijker alle ruimte biedt om er zelf betekenis aan toe te kennen.

In het oeuvre van Pollack vallen, zou je kunnen zeggen, vorm en inhoud samen. Het werk verwijst naar niets in de buitenwereld, het is wat het is: een samengaan van verf, kleur, vorm en penseelstreek.

Kenmerkend zijn de geometrische vormen die Pollack

naar believen transformeert. Lijnen zijn soms strak, soms vloeien ze uit of hebben merkwaardige uitstulpingen. Rechthoeken zijn vaak niet helemaal rechthoekig, ovaal net niet ovaal. Heldere kleurvlakken fungeren doorgaans als ondergrond voor het spel van geometrische vormen. Als karakteristiek vormelement zijn er ten slotte de vele boorgaten, met hun eigen lijnenspel. Het zijn werelden in zichzelf, die Pollack creëert.

SCHIJBARE WILLEKEUR

Geen van de werken heeft een titel. De kijker mag ervan maken wat hij wil en daarbij heeft hij de zegen van de kunstenaar. Een hele uitdaging. Je kunt in de schijnbare willekeur van vormen bijvoorbeeld een weerspiegeling zien van de onkenbaarheid van de werkelijkheid. Maar voor hetzelfde geld voel je het enorme plezier van de kunstenaar in de eindeloze mogelijkheden die een beperkt aantal grondvormen en kleuren hem te bieden hebben.

Elk schilderij moet bevochten worden, heeft Pollack eens gezegd. Dat geldt ook voor de kijker

DE ESSENTIE VAN ALLES

Kenmerkend zijn de geometrische vormen die Pollack naar believen transformeert.

Dat betekent overigens niet dat een schilderij zomaar even snel gemaakt was. Pollack werkte zonder vooropgezet plan. Hij begon gewoon te schilderen en zag wel waarheen de verf hem voerde. Schilderen was voor hem een avontuur, een ontdekkingsreis. Daarom werkte hij met het sneldrogende acryl, dat hij soms bewerkte met de föhn, zo benieuwd was hij naar de eindbestemming.

En als die hem niet beviel, dan schilderde hij gewoon op hetzelfde doek verder, over de bestaande lagen heen, net zolang tot hij wel was waar hij wilde zijn. Dat verklaart de soms knoestige verfhuid met dikke korsten en klonten op het doek. „Elk schilderij moet bevochten worden”, heeft hij eens gezegd. Dat geldt ook voor de kijker.

OP HET VERKEERDE BEEN

Bij Kunsthandel en Lijstenmakerij Ongering heb je alle gelegenheid om vrijuit te associëren op het werk van Pollack. De geboden informatie is minimaal. Bij alle schilderijen hangt een bordje met steeds dezelfde informatie: Abstract, Fred Pollack, Acrylverf op doek (of paneel). Het enige dat varieert is de prijs. Het is fijn om als kijker niet gestuurd te worden in de duiding van wat je om je heen ziet. Al sta je wel even op het verkeerde been als een schilderij als *abstract* omschreven wordt terwijl er overduidelijk mensfiguren op te zien zijn. De toelichting ‘Zonder titel’ zou in alle gevallen beter geweest zijn.

Heb je bij Ongering een grote vrijheid van kijken, de Synagoge Groningen pakt je meteen bij de lurven en stuurt je een bepaalde kant op. Op grote tekstpanelen wordt het leven van Pollack uit de doeken gedaan. Joods, ouders weggevoerd en vermoord in de oorlog,

opgegroeid bij pleegouders, studies geneeskunde en psychiatrie, schilderen is iets voor 's nachts. In vitrines liggen foto's die Pollacks leven in vogelvlucht illustreren: ouders, pleegouders, tweelingzusje...

IETS SINISTERS EN GRIMMIGS

Er wordt gesuggereerd - want de geboden informatie laat ook veel ongezegd - dat het schilderen van Pollack niet los gezien kan worden van zijn Joodse achtergrond. Voeg daarbij dat veel van zijn schilderijen zijn bevestigd aan een langgerekt zwart hekwerk, waarvan sommige zelfs aan kettingen hangen. Hekwerk, afrastering, kettingen... In de omgeving van een synagoge is het dan meteen gedaan met het vrije kijken.

Het werk, bij Ongering nog raadselachtig, opgewekt en avontuurlijk, krijgt in de synagoge iets sinisters en grimmigs. Alle haaks met elkaar verbonden lijnen - en het werk van Pollack kent er nogal wat - associeer je opeens met omheiningen, je denkt in langgerekte vormen meteen geweelopen te zien enzovoort. Zonde. Het loont daarom de moeite om je bij het kijken steeds een van de - in een vitrine getoonde - uitspraken van Pollack over eigen werk in herinnering te brengen. Het werk is ‘Verhalend binnen de eigen context van het schilderij’.

Hoewel Pollack vindt dat je als kijker vrij bent om dat verhalende aspect in te vullen, heeft hij er zelf in een interview ook iets over gezegd: „Het gaat over relaties, dat is het overkoepelende aspect in al mijn werk. Altijd is de vraag: komen de objecten bij elkaar of niet? Je zult in mijn schilderijen nooit twee elementen vinden, maar minstens drie en soms meer, maar altijd in een oneven aantal. Zodat er elementen zijn die bij elkaar komen en andere die overblijven. Dat is de essentie van alles.”

**Verbeelden Niet Afbeelden,
De kunst van Fred Pollack (1943-2022)**
Kunsthandel en Lijstenmakerij Ongering,
Oude Kijk in 't Jatstraat 37, Groningen,
open di t/m za 9.30 - 17 u
Synagoge, Folklingestraat 60, Groningen,
open januari t/m februari: woe, vrij, zo
13:00-17.00, maart t/m december:
di t/m vrij en zo 13.00-17.00.
Beide exposities zijn te zien tot 4 mei.